

La llengua còmoda

No sé si el suplement de cap de setmana d'un diari és l'espai més adient per fer aportacions conceptuals al camp de la sociolingüística, però és la plataforma de què dispo per transmetre allò que se m'acut i em sembla interessant. Per això crec que ha arribat l'hora de difondre un concepte que darrerament en ronda pel cap. Es tracta de *llengua còmoda* i, si es vol, del seu revers inevitable: *llengua incòmoda*.

La llengua còmoda seria aquella a la qual els parlants d'una llengua minoritzada canvien en situacions en què perceben que l'ús de la llengua pròpia els pot generar incomoditat, encara que, sobre el paper, totes dues llengües tinguin la mateixa consideració legal. El canvi de la llengua incòmoda a la llengua còmoda, doncs, és un pas inevitable –un pas més– en el procés de substitució lingüística, un procés que pot avançar amb més rapidesa o amb més lentitud, però que avança inexorable fins al reemplaçament definitiu. Si una llengua es percep com a incòmoda, és perquè n'hi ha una altra, de més poderosa (el poder sempre resulta còmode) que aspira a ocupar el seu espai d'ús. Aleshores, per justificar el canvi, apareixen nocions tronades i aparentment equidistants

com *lengua común*, i justificacions de pa sucat amb oli com ara «así nos entendemos todos». Us sona, oi?

La llengua còmoda és la que utilitzen per defecte molts cambriers, comerciants o funcionaris de finestreta quan no identifiquen la llengua del receptor. És la que fan servir els qui volen caure bé a les xarxes socials. És la que fa escandalitzar tothom quan algú no la parla amb total correcció i fluïdesa. És la que aprèn qui va a viure allà on és oficial, encara que n'hi hagi una altra que també ho sigui. En canvi, la llengua incòmoda és la que s'evita quan no hi ha la seguretat absoluta que el receptor l'entendrà. La que s'amaga per no semblar obtús i provincià. La que no passa res si es parla malament perquè prou fan alguns parlants només pel fet d'usar-la i encara gràcies. La que no cal aprendre quan es va a viure al territori d'on és pròpia perquè ja n'hi ha una altra en què, perquè ningú se senti incòmode, tothom s'adreçarà al nouvingut.

Desafiar la incomoditat i mantenir-se en la llengua pròpia (tot intentant fer sentir còmode l'interlocutor) és, en aquests contextos d'ús lingüístic, un acte de militància que pot contribuir a millorar lleugerament la situació de la llengua minoritzada. Però no es pot demanar que la majoria de parlants practiquin aquesta actitud, perquè, no ens enganyem, els parlants no parlen per militància, sinó per comunicar-se.

En situacions d'igualtat legal (però no social) de dues llengües, la incomoditat lingüística pot ser un dels factors decisius en el procés de substitució.

